Naser Khaders grundlovstale

Taler	Dato	Sted
Naser Khader Medlem af Folketinget for Radikale Venstre	5. juni 2004	Høng Gymnasium

Jeg vil gerne sige tak for invitationen til at holde grundlovstalen her i Høng.

Det er efterhånden 155 år siden, vi fik vores første Grundlov, og det er over halvtreds år siden, at den blev ændret sidst. Som nogle af jer måske ved, mener jeg og resten af Det Radikale Venstre, at Grundloven trænger til en revision - den er simpelthen ikke på højde med nutidens politiske dags-orden.

Grundlovsdag er ikke blot en festdag. Det er også en oplagt lejlighed til at evaluere og debattere Grundloven. Og dermed en god lejlighed til at gøre status over demokratiet - hvordan tager demo-kratiet sig ud i dag?, trives det?, kan vi gøre det bedre?

Demokratisk deltagelse

På næste søndag er der valg til Europarlamentet. Ifølge medierne er det et hemmeligt valg, som de færreste vælgere har opdaget. Det er påfaldende, at medierne skriver så meget om den manglende opmærksomhed og så lidt om valgets indhold, for der er god grund til at hive sig op ad sofaen og gå ned og stemme. Også selvom valget falder sammen med EM i fodbold!

For Europaparlamentets indflydelse bliver stadig større. Det gør en forskel, hvem vi sender til Bru-xelles og Strasbourg. Jeg læste, at der i England var flere, der deltog i afstemningen til Big Brother-finalen, end der stemte til forrige valg til Europaparlamentet. Og ja, det er svært at konkurrere med intriger og skænderier, romaner, flirteri og morgentoilette for åben skærm, men vi gør det nu også meget godt i det danske parlament. Altså med skænderierne og intrigerne.

I Folketinget omtaler vi spøgefuldt folketingssalen som det hemmelige sted. Der kan man være sik-ker på, at ingen udtalelser ryger videre, for der er ingen, der interesserer sig for debatten. Det er selvfølgelig en overdrivelse, men der er nu alligevel lidt om snakken. Hvornår har nogen af jer sidst fulgt en folketingsdebat på DK4 eller på nettet?

Politikens chefredaktør Tøger Seidenfaden praler stadig af, at han som TV2 direktør indførte det mindst sete TV2-program til dato. Folkestyret arbejder, hed det, og det viste uddrag fra debatten i folketingssalen. Det blev godt nok vist meget sent, men seer-interessen var bestemt til at overse.

Men er det så et demokratisk problem, at så få vælgere stemmer til EU-valg eller følger den politi-ske debat intenst? Både ja og nej.

Jeg tror, mange vælgere interesserer sig for emner, der berører deres dagligdag. Man engagerer sig i politik i det omfang, at de politiske spørgsmål griber åbenlyst ind i ens liv. Samtidig er det jo tanken bag det repræsentative demokrati, at folket overlader beslutningsprocessen til nogle få udvalgte, til folketingsmedlemmerne - så borgerne kan leve i fred for detaljerede beslutninger om finanslove, kommunesammenlægninger, og særlige pensioner.

Ud fra det perspektiv er der altså ikke tale om et demokratisk problem. Vi skal ikke tvinge folk til at stemme eller være aktive i et parti. Hvis man ikke gider, overlader man blot frivilligt mere indfly-delse til dem, der gør.

Men set fra et andet perspektiv er den manglende deltagelse et demokratisk problem. Et velfunge-rende demokrati hviler på andet og mere end velfungerende institutioner. Det er en nødvendig be-tingelse for et velfungerende demokrati, at politikerne jævnligt skal på valg, at alle kan stemme og at alle kan stille op. Men det er ikke tilstrækkeligt. Der skal mere til. Demokratiet bliver ikke blot holdt i live, når der er Folketingsvalg hver fjerde år og Europaparlaments-valg hver femte.

Som jeg ser det, skal demokratiet holdes i live hver dag. Demokrati er ikke blot en styreform, det er også en livsstil og en proces. Hvis den manglende deltagelse er udtryk for manglende interesse, er det måske fordi vi i Danmark tager nogle meget fundamentale ting for givet. Vi tager for givet, at vi lever i et demokratisk

samfund - et samfund, som store dele af verden misunder os og kun kan drømme om i dag. Demokratiet er ingen selvfølge.

Demokratisk analfabet

Da jeg kom til Danmark som 12-årig, var jeg demokratisk analfabet. Jeg havde ingen respekt for andre livsformer eller for andre synspunkter end mine egne, og jeg kunne ikke se værdien i at ud-veksle holdninger med mennesker, jeg var uenig med. Jeg kendte ikke stort set ikke til saglig og nu-anceret argumentation - jeg kendte kun til autoriteter.

Min politiske interesse blev vakt i gymnasiet. Det oplever mange af jer formentlig også i disse år. I starten indebar interessen dog ikke meget andet end nogle lidt outrerede synspunkter og brokkerier. Men jeg fik udfordret mine holdninger og revideret mange af dem gennem diskussionerne i klassen. Jeg blev oplært i den demokratiske livsstil - jeg lærte at tale mig frem til gensidig forståelse.

En af mine lærere provokerede mig endda til at blive politisk aktiv. Jeg skulle prøve at tage ansvar i stedet for bare at brokke mig. Det gjorde jeg så, og efter nogle år meldte jeg mig ind i Det Radikale Venstre.

For tiden arbejder jeg med et projekt, som skal øge unges interesse for demokratiet. Jeg håber på at fremme bevidstheden om politiske rettigheder og pligter samt kendskabet til grundloven. Projektet går ud på, at man får tilsendt grundloven og en velkomst fra Folketingets formand, når man fylder 18. Jeg ved godt, at mange eksemplarer vil ende på bagerste hylde eller blive anvendt til at stabilise-re skrivebordet, der står og vipper. Men min forhåbning er, at vi i Danmark kan opnå en bevidsthed om vores grundlov og demokrati, som man fx kender det fra USA. Der har man indtryk af, at næ-sten alle kan citere i hvert fald et par linjer fra den amerikanske forfatning eller uafhængighedser-klæringen. Og dermed lever deres forfatning i deres hverdag.

Heldigvis tyder undersøgelser på, at danske elever har et godt demokratisk sindelag. Alligevel er det nok de færreste, der tænker over deres pligter og rettigheder som borgere i et demokratisk samfund. Det er i virkeligheden fuldt forståeligt, for hvad er demokrati - sådan helt konkret?

Hvad er demokrati?

Lige efter 2. Verdenskrig skrev den danske jurist, Alf Ross, et forsvar for demokratiet med titlen: Hvorfor Demokrati? Ifølge Ross er demokrati først og fremmest en metode eller en fremgangsmå-de. Det er den styreform, der bedst sikrer det åbne samfund, dvs. et samfund hvor man frit kan ytre sig og debattere

meninger og værdier. Demokrati er samtidig den metode, der bedst sikrer os mod det uomgængelige forhold, at vi kan tage fejl.

En lignende tankegang gav den tidligere engelske premierminister Winston Churchill udtryk for. Han indrømmede engang, at demokrati formentlig ikke er den bedste styreform. Det er ikke en ga-ranti for, at vi vælger de bedste og mest kvalificerede ledere og beslutningstagere. At vi når de mål, vi har sat os eller indretter et retfærdigt samfund. Vi behøver blot se os omkring eller på vores egen regering for at blive bekræftet i den tese!

Men demokrati er den mindst ringe styreform, vi har prøvet, fortsatte Churchill. Det er med andre ord den bedste måde, vi kan sikre os mod dårlige ledere, omgøre forkerte beslutninger og rette op på uretfærdigheder. Bl.a. fordi vores ledere jævnligt er på valg, og fordi alle har ret til at ytre sig og deltage.

Men dette syn på demokratiet som styreform, synes jeg også, kan udvides til resten af vores liv. Demokrati er også en livsform. Her har jeg været meget inspireret af en anden stor dansk demokra-ti-tænker, nemlig Hal Koch. For demokrati som livsstil er også den bedste måde at sikre sig mod fejl og udvikle sig. Ved at ytre sine synspunkter, deltage i debatten og tage et ansvar i forhold til si-ne omgivelser, bliver man gjort opmærksom på fordomme og fejltagelser. Man finder ud af, om ens holdninger og værdier holder vand, når man diskuterer dem med andre. Og så bidrager man til et sammenhængende samfund.

Diskussion og debat er noget af det, jeg holder allermest af ved Danmark.

Somme tider bliver jeg spurgt, hvordan jeg dog kan holde ud at debattere med politikere som Søren Krarup eller Pia Kjærs-gaard - hvordan jeg kan holde ud at arbejde sammen med dem. Men det er netop det, der er det go-de ved demokratiet. At vi kan være fundamentalt uenige og samtidig bevare en gensidig respekt. Uenigheden kommer til udtryk i argumenter, ikke i had eller vold.

Derfor er det også dybt problematisk, at regeringen og især Statsministeren har et anstrengt forhold til fri og åben debat. Reelle politiske indvendinger bliver mødt med beskyldninger om "juristeri" , og man forsøger at lukke munden på eksperter og fagfolk. Da regeringens egne økonomer kritisere-de den økonomiske politik, fejede finansministeren argumenterne af bordet uden diskussion. Han påstod, at eksperterne talte et sprog, som hvide mennesker ikke forstår. Der var åbenbart stadig en mulighed for at jeg kunne forstå det. Ikke et ord om det faglige indhold. Den attitude er efter min mening et dårligt demokratisk forbillede. Og det er en facon som en ansvarlig regering bør holde sig for god til.

Integration og demokrati

Det danske samfund har i de seneste årtier gennemgået store forandringer. Mange af forandringerne gør det magtpåliggende, at alle lærer den demokratiske livsstil. Her tænker jeg bl.a. på de mange nye danskere - på indvandrerne som er kommet hertil med vidt forskellig baggrund. Mange med den samme baggrund som mig selv, som demokratiske analfabeter.

En skolelærer henvendte sig engang til mig og spurgte, hvordan hun skulle håndtere et problem i en andenklasse. En muslimsk dreng og en dansk dreng spiste fredeligt sammen, indtil den muslimske dreng fandt ud, af den danske dreng spiste svinekød. Ad! råbte muslimen: - Du ryger direkte i hel-vede, og så spyttede han i gulvet.

Det tankevækkende eller foruroligende ved situationen er ikke blot den muslimske drengs utilbørli-ge - ja faktisk udemokratiske opførsel. Den er jo ikke kun udtryk for dårlige manerer. Den er udtryk for en eklatant mangel på respekt for andre mennesker.

Endnu mere tankevækkende var dog, at læreren spurgte mig, hvordan hun skulle reagere. Havde det været to danske børn, havde hun formentlig ikke været i tvivl. Men fordi der er kulturelle forskelle på spil, blev hun usikker. Og i sin iver efter være tolerant blev hun offer for en malplaceret eftergi-venhed. Det er ikke det samme som en demokratisk livsstil.

Vi oplever i dag en kulturel og etnisk mangfoldighed, vi ikke har set tidligere. Mangfoldigheden stiller krav til den demokratiske livsstil, og en demokratisk livsstil er ikke det samme som at give efter eller tolerere alt. Vi skal være værdipluralister, men ikke relativister. Vi skal ikke gå på kom-promis med fundamentale frihedsrettigheder som ytringsfrihed, kønsligestilling eller religionsfrihed - dem skal både kristne og muslimer respektere. Religion og politik skal holdes adskilt, og så længe vi overholder den regel, er det intet problem at forene islam og demokrati eller for den sags skyld demokrati og kristendom.

Jeg har ikke blot deltaget aktivt i invandrerdebatten herhjemme, men også i debatten om fremtiden for Mellemøsten. Et nyt tiltag i den sammenhæng er at forsøge at udbrede min inspiration og be-grejstring for Hal Koch til den arabisktalende del af verden. Jeg er for nylig blevet del af en mindre gruppe, som skal nyfortolke Hal Kochs Hvad er demokrati? (1945) til et arabisk publikum. De ara-biske lande mangler ikke blot demokrati som styreform. De savner også demokrati som livsstil. Her håber jeg, at Hal Koch kan være med til at puste liv i demokratiseringsprocessen. Som vi kan se i dag i Irak og andre nye demokratier, handler et velfungerende demokrati om mere og andet end hvordan, man vælger sine ledere. Det kræver et bestemt sindelag og en indstilling til sine medbor-gere.

Hizb ut-Tahrir

Grundloven er ikke blot med til at sikre demokrati som styreform. Grundloven sikrer os også mod alt for drastiske forandringer, og den sætter grænser for, hvor stor politikernes indflydelse kan være på den enkeltes liv. Nogle rettigheder er så fundamentale, at de ikke må kunne ophæves, uanset hvem der har flertal.

Retten til at forene sig og ytre sig er en af de grundlæggende demokratiske rettigheder. Jeg har et slogan, der hedder, at vi generelt kun lovgiver om handlinger, ikke holdninger. Holdninger skal be-kæmpes med oplysning og

argumenter.

Det Radikale Venstre har altid stået vagt om de demokratiske frihedsrettigheder. Som Sokrates har vi ofte været den lille insisterende og til tider irriterende bremse, der har bidt den store dorske hest, når der blev fiflet med fundamentale rettigheder. Alligevel er jeg kommet i tvivl om, hvorvidt for-eningsfriheden er for vidtgående i Danmark i dag. I hvert fald tolkes grundloven meget liberalt, og de relevante paragraffer er stort set aldrig blevet prøvet ved en domstol. Det var ikke meningen, da vi fik vores grundlov.

I nogle situationer konfronteres demokratiet med fundamentale udfordringer. En af de væsentligste er, hvordan det åbne samfund forholder sig til udemokratiske bevægelser - foreninger der systema-tisk arbejder for at afskaffe demokratiet. Hvordan håndterer vi fx en forening, hvis erklærede mål er at omstyrte demokratiet til fordel for en totalitær stat baseret på chauvinististisk muslimsk sharia-lov?

Tag fx det islamistiske parti Hizb ut-Tahrir. Hizb ut-Tahrir har skrevet, at frafaldne muslimer bør straffes med døden, hvis de ikke angrer og vender tilbage til den rette tro, nemlig islam. Partiet har tidligere uddelt løbesedler med opfordring til drab på jøder. Det sidste førte til, at formanden blev dømt for racistiske udtalelser. Jeg synes ikke, det er tilstrækkeligt. Som I måske ved, vil jeg gerne have prøvet foreningens lovlighed ved en domstol.

Hizb ut-Tahrir er allerede forbudt af forskellige årsager i andre europæiske lande. Men det er ikke nogen hemmelighed, at opfattelserne af Hizb ut-Tahrir

er forskellige. En gruppe forskere mener fx, at det blot er et uskyldigt ungdomsoprør - en hyggelig studiekreds - når foreningen udtaler, at de-mokrati er hykleri og opfordrer til forfølgelse af jøder.

På visse skoler oplever man, at Hizb ut-Tahrir hverver medlemmer helt ned i 4. klasse.

Alt dette har ført til, at jeg mener, at man skal overveje eller forsøge at forbyde foreningen. Det åb-ne samfund bliver nødt til at forsvare sig mod indre fjender, og her har vi at gøre med personer, der er uden for pædagogisk rækkevidde. Personer der opfatter selve den demokratiske livsstil som en synd og en løgn.

Det er hverken Folketinget eller anklagemyndigheden, der skal afgøre en forenings lovlighed i Danmark. Det er domstolene Og det er den prøvelse, jeg gerne ser gennemført. Jeg vil gerne finde ud af, om Hizb ut-Tahrir er lovlig eller ej. Og jeg vil også gerne have afklaret om foreningsfriheden er total i Danmark. Det var i hvert fald ikke meningen, da man skrev grundloven for 155 år siden.

Ifølge grundloven (§78, stk. 3) kan Justitsministeren faktisk forbyde en organisation midlertidigt, hvorpå afgørelsen skal prøves ved domstolene.

Men kan man overhovedet bekæmpe anti-demokratiske bevægelser og foreninger ved forbud? Og strider det ikke stride mod selve demokratiets og det

åbne samfunds grundidé at forbyde visse per-soner at forene sig blot i kraft af deres holdninger og erklærede formål?

Toleranceparadokset

Den østrigske filosof Karl Popper har kaldt denne problemstilling for tolerance-paradokset. Skal de tolerante være tolerante over for de intolerante? Er man overhovedet bedre end de intolerante, hvis man bekæmper dem med intolerance? Eller sagt med andre ord: hvordan skal de åbne samfund for-holde sig til dem, der forsøger at afskaffe det og erstatte det med et totalitært samfund i stedet?

Der er ingen lette løsninger på paradokser. Så ville der ikke været tale om et paradoks. For mig at se må den bedste løsning imidlertid være, at den måde de tolerante håndterer de intolerante følger den demokratiske metode. Den metode der bedst sikrer os mod at begå fejl.

For det første vil et forbud mod en forening som Hizb-ut Tahrir ikke være udemokratisk. For et for-bud skal selvfølgelig følge de procedurer og regler, vi i øvrigt har vedtaget i det danske folkestyre. Derfor er der ikke tale om at bekæmpe anti-demokraterne med udemokratiske metoder, som nogle har sagt. Og dermed er der heller ikke fare for en glidebane. For de demokratiske

institutioner - domstolene - sætter jo grænserne.

Selvom vi får et forbud mod foreningen ved en domstol, vil det ikke være tilstrækkeligt. Praktisk vil det hæmme bevægelsens aktiviteter - det vil sende et klart signal, og foreningen vil ikke længere kunne reklamere med, at den skam er lovlig uden at være demokratisk. Det vil klart manifestere grænserne for vores tolerance, og for hvad der er legitim politisk aktivitet her i landet.

Men et forbud er alligevel ikke tilstrækkeligt. Vi skal stadig opruste med oplysning og argumenter.

Vi skal vise de forvirrede og oprørske, de frustrerede og dem, der føler sig forbigået, at der er plads og rum til dem i vores demokrati, og at vi kan tilbyde dem et bedre liv. Vi skal udbrede den demo-kratiske livsstil. Ellers lader flere sig friste af totalitarismens lette løsninger.

I historiens lys kan vi ikke tillade os tidligere generationers naivitet. Det gælder både herhjemme og i andre steder af verden. Der er en farlig tendens til ekstremisme i det politiske landskab i dag. En ekstremisme som blandt andet kommer til udtryk i politisk vold og trusler - ikke mindst blandt un-ge. Det har jeg oplevet på min egen krop, og en undersøgelse viste for nylig, at et flertal af danske folketingsmedlemmer har modtaget trusler.

Vores grundlov vil ikke være et bolværk mod ekstremisterne og fundamentalisterne, hvis vi blot overlader de politiske institutioner til sig selv.

Den demokratiske proces skal udfoldes overalt. Demokrati skal udøves som en livsstil. Det er frem-tidens radikale fordring.

Tak og fortsat god grundlovsdag.

Kilde
Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
Grundlovstale, Radikale Venstre

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/naser-khaders-grundlovstale-2004